

**6102 SAYILI TTK'DA DÜZENLEME BULAN TEMİNAT SENETLERİNDE
HUKUKİ NİTELİĞİN TESPİTİ VE YETKİSİZ TEMSİLİN HUKUKİ
SONUÇLARI**

*DETERMINATION OF THE LEGAL NATURE OF GUARANTEE PROMISSORY NOTES REGULATED
BY THE TURKISH COMMERCIAL CODE NO.6102 AND THE LEGAL EFFECTS OF ACTS
PERFORMED WITHOUT AUTHORITY*

Araştırma Makalesi
Hande ATMACA ÜLKÜ*

ÖZ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre kambiyo senetleri, teminat senedi olarak da düzenlenebilir. Teminat senetleri, alacaklının haklarını koruma altına alırken, borçlunun yükümlülüklerini de artırır. Bu tür senetlerin geçerliliği, tarafların irade beyanları ve senedin şekli olarak düzenleniş biçimi ile sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Ayrıca, bu senetler, borçlunun temerrüde düşmesi durumunda alacaklının tahsil imkânlarını güçlendiren bir işleve sahiptir. Bu bağlamda, teminat senedi düzenlenmesinin hukuki sonuçları, ticari ilişkilerin güvenliğini ve öngörülebilirliğini artırır.

Teminat senedi niteliği gereği bir bağımsız borç ikrarı içerdiğinden illetten mücerrettir ve kural olarak ispat yükü, senedin bedelsiz olduğunu ileri süren tarafa aittir. Teminat senetleri üzerinde malen ya da nakden şeklinde kayıtların yer alması taraflar arasındaki edimlerin ifası noktasında ifa koşullarını belirgin hale getirir.

Kambiyo senetleri bizzat taraflarca düzenlenebileceği gibi temsilciler aracılığıyla da düzenlenebilir. Ancak uygulamada temsil yetkisinin esasen hiç verilmemiş olması durumunda şirket tüzel kişiliğinin kambiyo borçlusu haline gelmesi hiçbir koşulda beklenmeyecektir. Şirket tüzel kişiliği tarafından verilmiş olan

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1741994

Makalenin Geliş Tarihi: 14.07.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 11.10.2025

* Dr., Sigorta Tahkim İtiraz Hakemi

E-posta: handeatmaca1@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6751-2682

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

yetkinin hukuki sınırlarının aşılması durumunda da ancak muhatap ya da lehtar iyiniyetliyse ve şirket tüzel kişiliği icazet verirse şirket tüzel kişiliğinin senet bedelinden sorumlu olduğu kabul edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teminat Senedi, İletten Mücerret, Bedelsizlik, Yetkisiz Temsil

ABSTRACT

Under the Turkish Commercial Code No.6102, a promissory note, which is considered a negotiable document, may also be issued as a security instrument. Promissory notes issued for collateral purposes protect the creditor's rights while increasing the obligations of the debtor. The validity of such notes is closely tied to the declarations of intent by the parties and the content of the note itself. Additionally, these notes serve as a powerful instrument in enhancing the creditor's ability to collect in cases where the debtor defaults. In this context, the legal consequences of issuing a promissory note as collateral play a crucial role in enhancing the security and predictability of commercial relations.

By its very nature, a promissory note issued as a security instrument constitutes an independent acknowledgment of debt and is, therefore, abstract and presumptively valid, placing the burden of proof on the party alleging that the note is without consideration. Records indicating whether the security was provided in kind or in cash render the terms of performance between the parties more ascertainable. The parties must clearly unequivocally determine under what conditions the collateral in the form of goods or cash shall be utilized and the consequences to be imposed in the event of non-performance, whether partial or complete, in breach of the agreement.

Bills of exchange may be issued directly by the parties or true authorized representatives. In practice, however, if no authority has in fact been granted, the company cannot, under any circumstances, be expected to become the debtor on the bill of exchange. In cases where the authority granted by the legal entity has been exceeded, the company shall nonetheless be deemed liable for the amount of the bill exchange if the counterparty of beneficiary acted in good faith and the company subsequently ratifies the unauthorized act.

Keywords: Security Instrument, Abstract Nature, Lack of Consideration, Unauthorized Representation

EXTENDED SUMMARY

Under the Turkish Commercial Code No. 6102, promissory notes constitute a core category of negotiable instruments specifically designed to promote legal certainty and efficiency in commercial transactions. By embodying a unilateral and formal declaration of intent, a promissory note creates an autonomous monetary obligation that is legally detached from the underlying contractual relationship giving rise to the debt. This structural autonomy enables the instrument to function not merely as evidentiary documentation, but as an independent legal basis for enforcement, thereby significantly enhancing the creditor's position. The

legislator's preference for strict formalism in the regulation of promissory notes reflects a deliberate policy choice aimed at safeguarding trust, predictability, and circulation in commercial life, even at the cost of narrowing the relevance of substantive disputes concerning the causal relationship at the enforcement stage.

A defining characteristic of promissory notes is their abstract nature, which implies that the validity and enforceability of the obligation contained therein do not, as a rule, depend on the existence or validity of the underlying transaction. As a consequence of this abstraction, the allocation of the burden of proof is substantially altered in practice, as the debtor who seeks to resist payment must demonstrate the absence, invalidity, or extinction of the causal obligation. This reversal serves to protect the reliability and negotiability of the instrument, particularly in circumstances where the note is transferred to third parties. Nevertheless, abstraction should not be misconceived as an absolute exclusion of defenses, since its practical scope varies depending on whether the dispute arises between the original parties or involves subsequent holders acting in good faith. In this respect, the doctrinal distinction between personal defenses and defenses affecting the instrument's validity remains central to maintaining a balanced and coherent system.

In commercial practice, promissory notes are frequently issued not as immediate payment instruments but as security for existing or future obligations, a usage that introduces considerable doctrinal and practical complexity. Although such notes appear unconditional on their face, their enforcement is often intended by the parties to be contingent upon the occurrence of a specific risk, most commonly the debtor's default under the principal obligation. This divergence between the abstract form of the instrument and its collateral purpose may generate disputes where enforcement is pursued despite the proper performance of the secured obligation. In such cases, the debtor typically bears a heavy evidentiary burden in establishing the security character of the note, particularly in the absence of clear written agreements governing enforcement conditions. The risk of abusive or opportunistic enforcement underscores the importance of transparent contractual arrangements and careful judicial scrutiny in order to prevent the negotiable instrument mechanism from being used in a manner inconsistent with its legitimate economic function.

Finally, the issuance of promissory notes and bills of exchange raises specific liability questions where the instrument is executed by a representative lacking proper authority or acting beyond the scope of granted authority. As a general rule, an unauthorized issuance does not bind the principal or the company in whose name the instrument is drawn, unless the act is subsequently ratified. However, the negotiable instruments context places particular emphasis on the protection of legitimate reliance, and situations may arise in which the counterparty's good faith and the appearance of authority play a decisive role in the allocation of liability. The interaction between company law principles on representation and the reliance-oriented logic of negotiable instruments law thus requires a nuanced approach, one that preserves commercial trust without undermining the fundamental requirement of authorization. Taken together, these considerations demonstrate that promissory notes under the Turkish Commercial Code operate at the intersection of

formalism, abstraction, and reliance, offering powerful enforcement advantages while simultaneously demanding heightened legal awareness and precision from commercial actors.

I. TEMİNAT SENETLERİNİN TANIMI VE HUKUKİ ÇERÇEVESİ

A. Teminat Senetlerinin Hukuki Niteliği

Türk Ticaret Kanunu'na göre, bir kişinin belirli bir bedeli, belirlenen bir tarihte veya talep üzerine ödeyeceğini taahhüt ettiği yazılı ve imzalı belge, kıymetli evrak olarak kabul edilir.¹

Teminat senetleri bir borcun ifasını güvence altına almak amacıyla düzenlenen ve alacaklıya belirli haklar tanıyan kıymetli evraktır.² Senet, teminat amacıyla düzenlenmişse 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 776/5 ve 778'inci maddeleri uyarınca senet üzerinde 'teminat senedir' şeklinde ibarenin bulunması gerekmektedir.

Ticari ilişkilerde teminat senetleri, güven unsuru bakımından önemli bir rol üstlenmektedir. Borçların ifasını garanti altına almak, taraflar arasındaki güveni artırır ve bu sayede tarafların ticari faaliyetlerinin sorunsuz şekilde yürütülmesini sağlar.

Teminat senetlerinin doğru şekilde düzenlenmesi, kullanılması, korunması ve sona erdirilmesi, taraflar arasındaki güveni ve hukuki düzeni koruma açısından büyük önem taşır.³ Ayrıca bu senetlerin düzenlenme süreci, borçlu ve alacaklı arasındaki anlaşmalara dayanır ve belli başlı şekilsel kuralları içerir.⁴ Senedin düzenlenmesi sırasında, senedin içeriği, tarafların bilgileri, teminatın kapsamı ve diğer önemli detaylar açıkça belirtilmelidir.

Türk Ticaret Kanunu, çek, bono ve poliçe gibi kambiyo senetlerini ayrıntılı şekilde düzenler. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 675'inci maddesi ve devamındaki

¹ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Vedat Kitapçılık 2016) 129.

² Egemen Atay, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020) 32; Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (22. Baskı, Turhan Kitabevi 2018) 9.

³ Merve Sarıkaya, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018)108.

⁴ Ayşe N. Odman Boztosun, "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı" (2007) (53), *Legal Hukuk Dergisi*, 1492; Sarıkaya, *Teminat* (n 3) 103.

maddeleri, bu senetlerin şekil şartlarını, düzenlenme ve ödeme süreçlerini belirler. Teminat senetleri, belirli bir borcun ödeneceğini garanti altına almak amacıyla düzenlenen kıymetli evraktır.⁵ Genellikle çek, bono veya poliçe şeklinde düzenlenen bu senetler, borcun ödenmemesi durumunda alacaklıya icra yoluyla tahsil imkânı sağlar. Bono, belirli bir miktarın belirli bir tarihte ödeneceğini taahhüt eden kıymetli evraktır.⁶ Bono, teminat senedi olarak sıkça kullanılmaktadır. Çek, bir bankaya hitaben düzenlenen ve belirli bir miktarın ödenmesini emreden kıymetli evraktır.⁷ Çekler de teminat amacıyla kullanılabilir. Poliçe, üçüncü bir kişinin belirli bir tarihte belirli bir meblağı ödemesini emreden kıymetli evraktır.⁸ Poliçeler de teminat amacıyla kullanılabilirse de uygulamada bono ve çek kadar yaygın değildir.

Teminat senetlerinin geçerliliği şekli olarak belirli şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Senet üzerinde keşidecinin açık ve okunabilir bir imzasının bulunması gerekir. Bu imza, borçlunun borcu kabul ettiğini ve belirlenen şartlar doğrultusunda ödeme yapmayı taahhüt ettiğini gösterir. Senette belirtilen borç miktarı net ve kesin bir şekilde ifade edilmelidir. Tutar, belirsiz veya eksik olmamalıdır. Senet öyle bir teminat aracıdır ki, senet düzenleyen borçlu alacaklıya karşı senedin muacceliyet tarihinde ödeneceğini taahhüt etmiş olur. Bu sebeple vade senet üzerinde açıkça belirtilmelidir. Senet alacaklısının kim olduğu senet üzerine yazılmalıdır. Alacaklının ismi, borçlunun borcunu kime ödeyeceğini belirlemesi açısından gerekli bir unsurdur. Bu şartların yerine

⁵ Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021) 191; Ülgen ve diğerleri (n 1) 160; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 90; Atay (n 2) 35; Zehra İlgün Mağden Çamlı, *Türk Hukukunda Teminat Senetleri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2020) 63.

⁶ Ayşe Ecehan Küçükbezirci, “Bononun Şekil Şartları” (2023) 7 (2), *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 265, 268; Ülgen ve diğerleri (n 1) 129.

⁷ Yılmaz Yördem ve Canan Ocakçı Karabey, “Yargısal İçtihatlar Işığında Bononun Ticari Uygulamaları” (2021) 5 (1), *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 35, 37-38; Betül Vergili, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5941 Sayılı Çek Kanunu Kapsamında Karşılıksız Çek Kavramı” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022) 7.

⁸ Mehmet Özdamar, Kürşat Göktürk, Mehmet Çelebi Can ve Esra Kaşak, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, Adalet Yayınları 2024) 81 vd.

getirilmesi, teminat senedinin hukuki geçerliliğini sağlar ve tarafların senet üzerinde ileri sürebilecekleri hakların korunmasını temin eder.⁹

Senet dışında ayrı bir metne de söz konusu senedin teminat niteliğinde verildiği yazılarak bu belge ile senet ilişkilendirilirse, yine teminat senedinin varlığından bahsedilir.¹⁰ Yani belgenin içeriğinde yer alan ifadeler sayesinde, söz konusu belgede belirtilen hususlar ile senet arasında doğrudan bağlantı kurulabilmelidir.

B. Soyutluk İlkesinin Tanımı ve Hukuki Sonuçları

Kambiyo senetlerinin düzenlenmesinin temel ilişkiden bağımsız alacak hakkı doğmasına sebebiyet verip vermeyeceği, doktrinde tartışmalı bir konudur. Bu konuda iki temel görüş öne çıkmaktadır. Bu görüşlerden birincisi, bağımsız alacak hakkı görüşüdür.¹¹ Bu görüşe göre, kambiyo senedinin düzenlenmesiyle birlikte, senedin üzerinde yazılı olan bedel için bağımsız bir alacak hakkı doğar. Bu durumda kambiyo senedi, düzenlenmesine neden olan temel ilişkiye (örneğin satış, kira, hizmet sözleşmesi) bağlı kalmaksızın, kendi başına yeni ve bağımsız bir borç ilişkisi doğurur. Bu görüşü savunanlar, kambiyo senetlerinin soyut bir borç ikrarı niteliğinde olduğunu ve temel ilişkiden bağımsız olarak senetteki alacağın tek başına talep edilebilir hale geldiğini ileri sürerler. Bu görüşteki yazarlar, kambiyo senetlerinin piyasadaki işleyiş mekanizmasının özde soyutluk (mücerretlik) ilkesine¹² dayandığını vurgular. Kambiyo senetlerinde soyutluk (mücerretlik) ilkesi, senedin varlığının ve geçerliliğinin, senede dayanak teşkil eden asıl borç ilişkisiyle olan bağlantısının kesilmesini öngören bir ilkedir.¹³

⁹ Muhammet Can Karıksız, “Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi” (2022) 26 (2) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 675, 714.

¹⁰ Sarıkaya, *Teminat* (n 3) 21.

¹¹ Mehmet Bahtiyar, Kıymetli Evrak Hukuku (18. Baskı, Beta Yayıncılık 2020)7-8; Seda Ş. Güngör, “Kambiyo Senetlerinde Ehliyet ve Ehliyetsizliğin Mutlak Def’i Olarak İleri Sürülmesi” (2023) 2023 (1) Sosyal Bilimler Metinleri, 1, 2-4; Bilal Özel, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro” (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2012) 4.

¹² Selahattin Karabınar ve Recep Öktem, “Ciro İşleminin ‘Sorumluluk Doğuran Olay’ Bağlamında İncelenmesi: Ciro Edilen Çeklerin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Raporlanması” (2011) 13 (1) Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 33, 35; ayrıntılı için bkz. Hilal Arslanlı, *Ticari Senetler Defteri* (3. Baskı, Fakülteler Matbaası 1960) 12.

¹³ İsmet Sayhan, *Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları, 2006)100.

Türk hukuk sisteminde kambiyo senetleri (çek, poliçe, bono) bu ilkeye göre düzenlenmiştir. Bu ilkenin temeli, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 675'inci maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre, “*Kambiyo senedinin hukuki ilişkisi*”, senetle sınırlıdır. Senedin kendisinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir; ancak senede dayalı olarak ileri sürülen savunma veya itirazlar, senedin geçerliliğini etkilemez. Soyutluk ilkesinin bir sonucu olarak kambiyo senedi sahipleri, senedi ibraz ettiklerinde senedin ödenmesini talep edebilirler, bu talep senede dayalı olarak kabul edilir ve asıl borç ilişkisiyle ilgili herhangi bir savunma veya itiraz, senedin geçerliliğini etkilemez. Bu durum, ticari hayatın düzenlenmesi ve güvenliğinin sağlanması açısından büyük önem taşır.

İkinci görüş ise temel ilişkiye bağımlı alacak hakkı görüşüdür.¹⁴ Bu yaklaşıma göre, kambiyo senedinin düzenlenmesiyle birlikte temel ilişkiden bağımsız bir alacak hakkı doğmaz. Bu görüştekiler, temel ilişkinin geçerliliğinin ve hukuki sonuçlarının senet üzerinde her şekilde devam ettiğini, zira senedin geçerliliğinin ve alacak hakkının varlığının temel ilişkiye bağlı olduğunu öne sürerler. Bu düşüncedekilere göre kambiyo senedi, temel ilişkinin âdeta dış dünyaya yansımadır. Yani temel ilişkinin varlığı ve geçerliliği ile senetten kaynaklanan alacak hakkı arasında doğrudan bir bağ vardır. Bu görüştekilerin dayanağı, illilik ilkesidir. İllilik ilkesine göre, kambiyo senedinden doğan hak, ancak temel ilişkiye sıkı sıkıya bağlıdır; temel ilişki geçersizse senet de geçersiz sayılmalıdır.¹⁵

Kanaatimizce, kambiyo senetlerinin hukuki doğası gereği soyutluk ilkesine tabi olduğu görüşü, günümüzün ticari hayat koşulları dikkate alındığında daha işlevseldir. Zira kambiyo senetleri, özellikle ticari hayatta hız ve güvenlik sağlama amacıyla kullanılır. Bu nedenle, senet, soyut borç ikrarı olarak kabul edilmeli; taraflar arasındaki temel ilişkinin niteliği veya geçerliliği sorgulanmaksızın senet üzerinde yazılı bedel ödenmelidir. Böylece ticaret hayatının dinamik ihtiyaçları göz önüne alındığında, kambiyo senetleri,

¹⁴ Sarıkaya, *Teminat* (n 3) 66-72; Naci Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku* (2. Baskı, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi 1984) 99-102.

¹⁵ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen ve Arslan Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku* (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2014) 29.

güvenli bir ödeme aracı niteliğindedir. Soyutluk ilkesi, kambiyo senetlerinin ciro yoluyla devredilebilmesi noktasında da önem kazanır. Nitekim senedi ciro yoluyla devralanlar, temel ilişkiye bağlı kalmaksızın senedin kendi başına borç doğurduğu düşüncesiyle senedi tereddütsüz şekilde devralabilir. Temel ilişkiye dayalı itirazların devralan kişiye karşı ileri sürülememesi, senedin tedavül kabiliyetini, dolayısıyla ekonomik işlevini güçlendirir. Kambiyo senetleri, mücerret yani soyut nitelikte olduğundan kambiyo senetlerinde yer alan haklar, temel borç ilişkisinden bağımsızdır.¹⁶ Taraflar arasında bundan tamamen ayrı ve bağımsız şekilde var olan diğer bir hukuki ilişki de temel borç ilişkisinden doğmuştur.¹⁷ Temel borç ilişkisinin taraflarından birinin bir kambiyo senedi düzenleyip lehtara vermesiyle beraber kambiyo ilişkisi diye tanımlanan ve temel borç ilişkisinden bağımsız olan ikinci bir borç ilişkisi doğar.¹⁸ Kambiyo senedi ciro edildiği zaman ciranta ile ciro edilen kişi arasında temel ilişki bulunduğu gibi aynı zamanda kambiyo ilişkisi de mevcuttur. Ancak bu iki ilişki tamamen birbirinden bağımsız olduğundan, temel borç ilişkisinden doğan def'iler kambiyo ilişkisinde ileri sürülemeyecektir; velev ki temel borç ilişkisi ile kambiyo ilişkisinin tarafları aynı olsun ve bile bile borçlu zararına hareket edilsin.¹⁹

Temel ilişkiye bağımlı alacak hakkı görüşüne hâkim olan husus, hamil tarafından senede dayalı olarak alacak talep edildiğinde temel ilişkiye dair her türlü itirazın ileri sürülebilmesidir. Bu durum ise senedin piyasada güvenilirliğini azaltır. Senedin soyutluk niteliği göz ardı edilirse, senet hamili her kime karşı senede dayalı alacak hakkını ileri sürerse sürsün, karşı taraf sürekli olarak temel ilişki kapsamında ileri sürülebilecek

¹⁶ Sayhan (n 13) 100; Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (23. Baskı, Yetkin Yayınları 2019) 1; Nurkut İnan, *Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 1969) 3; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı, Dora Yayınevi 2014) 11.

¹⁷ Başak Baysal ve Kerem Can Sanlı, *Serozan Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2022) 128; Ezgi Başak Ünal Demirayak, “Zamanaşımına Uğrayan Kambiyo Senedinin Temel Borç İlişkisine Dayalı Dava ve Takiplerdeki Rolü” (2021) 16 (199-200) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 553, 553 ve 558.

¹⁸ Elif Dama, “Kambiyo Senedi Borçlusunun Bir Def'i Hakkına Dayanarak Menfi Tespit Davası Açması” (2024) 9 (1) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 83, 91; Emrah Delice, “Kambiyo Senetlerinde Aval” (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022) 13.

¹⁹ Kemal Oğuzman, Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (16. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 207.

def'ilere dayanacak ve senedin tedavül kabiliyetinin etkisi zayıflayacaktır. Bu da ticari hayatın hızını ve etkinliğini olumsuz etkileyecektir. Kaldı ki, kambiyo senetlerinin devredilebilirliğinin özüne hâkim olan husus, senedin soyut nitelik taşımasıdır. Yapılan her ciro işleminin ardından senedin oluşturulmasına esas temel ilişkinin geçerli olup olmadığı sorgulanırsa, senetlerin ticari hayata yapmış oldukları katkı ciddi şekilde zarar görür. Zira bu durumda senetler el değiştirirken her ciro işleminde taraflar ek araştırma yapmak zorunda kalacaklarından bu hem zaman kaybına yol açacak hem de ek maliyetler getirecektir. Sonuç olarak biz, senedin düzenlenmesiyle birlikte, temel ilişkidenden bağımsız bir alacak hakkı doğduğunu kabul eden bağımsız alacak hakkı görüşünün günümüz koşullarında ticari hayatın dinamik yapısına daha uygun olduğunu düşünüyoruz.

C. Teminat Senedinde Bedelsizlik İddiasına Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Teminat senedi, keşideci tarafından düzenlendiğinde, alacaklıya, borcun belirli bir tarihte veya talep üzerine ödeneceğine dair güvence verir.²⁰ Alacaklı, takip talebinde sadece senedi yasal dayanak olarak göstererek icra takibi başlatabilir ve borcun tahsilini sağlayabilir. Örneğin, bir inşaat sözleşmesinde, işin başında yüklenici tarafından işin zamanında bitirilerek tesliminin sağlanması için teminat olarak verilen bonoyu, yüklenicinin projeyi kararlaştırılan sürede tamamlamaması halinde, lehtar doğrudan icra takibine konu ederek alacağını tahsil edebilir. Yine banka, kredi verirken kredi lehtarından teminat mukabilinde bono talep edebilir. Kredi alan zamanı geldiğinde kredi borcunu belirtilen süre ve koşullarda ifa etmezse banka bonoyu doğrudan takibe koyarak kredi borcundan doğan alacağını tahsil edebilir. Kredi sözleşmesinin imzalanması aşamasında kredi çeken borçludan alınan senet, borcun kesinliği ve senedin düzenleme amacına göre ifa amacıyla verilen veya teminat senedi niteliğinde kabul edilmelidir. Eğer söz konusu senet teminat senedi niteliğindeyse bu husus ancak yargılama neticesi belli olur.²¹ Senet, bu şekilde teminat olarak kullanıldığında, borçlu ve alacaklı arasındaki ilişkilerde önemli bir güvence aracıdır ve ödemelerin düzenli şekilde yapılmasını sağlar.

²⁰ Atay (n 2) 35; Mağden Çamlı (n 5) 63; Ülgen ve diğerleri (n 1)160.

²¹ Yargıtay HGK, T. 14.06.2023, E.2021/607, K, 2023/626.

Borçlu açısından ise, teminat senedinin varlığı temel ilişkiye esas yükümlülüklerin yerine getirilmesi noktasında zorlayıcı bir unsurdur.

Teminat senedinin varlığı ticari hayattaki borç ve ödeme dengesi noktasında son derece işlevsel ve etkili bir araçtır. Teminat senedi niteliği gereği bağımsız borç ikrarını içerdiğinden, senedin illete bağlı olması gerekmez ve kural olarak ispat yükü, senedin bedelsiz olduğunu ileri süren tarafa aittir.²² Senedin teminat amacıyla düzenlenip düzenlenmediği, senedin şekli ve içeriğiyle birlikte tarafların iradelerine ve aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak değerlendirilir. Senedin teminat senedi olarak düzenlenip düzenlenmediği noktasında ispat yükü keşideci üzerindedir.²³ Bu durumda, keşideci, bononun düzenlenme amacının yalnızca teminat sağlamak olduğunu ve asli borcun ifa edilmesi hâlinde bononun geçersiz hale geleceğini kanıtlamalıdır.²⁴

Teminat senedinin düzenlenmesine esas temel ilişkinin hukuki sebebi mal alışverişine dayanmışsa, senet üzerine “malen” kaydı, alacak borç ilişkisine dayanmışsa “nakden” kaydı şeklinde ibare yazılır. Bu şekilde ibareler yazılmışsa artık bunlara uymak gerekir.²⁵ Kambiyo senetlerinde en sık kullanılan nakden ödeme yöntemidir. Bu hâlde borçlu, kambiyo senedi üzerinde nakit olarak belirlenmiş tutarı önceden kararlaştırılmış olan tarihte ödeme yükümlülüğü altındadır.

Senette borcun nedeni “mal” ya da “nakit” olarak belirtilmişse, senette yazılı borç sebebine dayanılacağından, ispat yükü bunun aksini ileri süren tarafa ait olacaktır.²⁶ Senette malen kaydı bulunursa, senet karşılığında mal teslim alındığı yolunda karine

²² Yargıtay 11. HD, 941/6272, 06.06.2016.

²³ Alihan Aydın, “Kambiyo Senetleri Teminat Amacıyla Düzenlenemez mi? -Yargıtay’ın (Özellikle 12. Hukuk Dairesi’nin) İçtihadının Eleştirisi-” (2024) 37 (173) TBB Dergisi 261, 266.

²⁴ Halil Yılmaz, “Senedin (Bononun) Ta’lil Edilmesi” (2014) 9 (100) Terazi Hukuk Dergisi 335, 343; Hayri Bozgeyik ve Süleyman Burak Gündoğdu, “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Bonoda Düzenleme Sebebinin Değiştirilmesine Yönelik Beyanların İspat Yüküne Etkisi”(2021) 7(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 257, 266.

²⁵ Bozgeyik ve Gündoğdu (n 24) 260; Berna Yıldız, “Teminat Senedinin Lehdarına Tanıdığı Haklar” (Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2020) 30 ve 39.

²⁶ Mehmet Akif Tutumlu, “Senedin (Bononun) Düzenleme Sebebine ve Bedelsizliğine İlişkin İddiaların İspatı” (2018) 13 (143) Terazi Hukuk Dergisi 170, 171.

vardır. Bu durumda senetteki kaydın aksini iddia eden tarafın, malı teslim almadığı yolundaki iddiasını yazılı delille veya yemin delili ile kanıtlaması gerekir.²⁷ Senede bu şekilde kayıt konulursa artık borçlu nakit yerine mal teslim etme yükümlülüğü altındadır. Bu hâlde mal tesliminin nasıl ve ne şekilde yapılacağı da taraflar arasında açıkça belirlenmiş olmalıdır.

Nakden kayıtlı senetler yönünden teminat iddiası bakımından ispat yükü, teminat iddiasını ileri süren taraf üzerindedir.²⁸ Malen kayıtlı senetler yönünden ise ispat yükü senedin borç para karşılığı verildiğini ileri süren üzerindedir.²⁹

Bononun hangi ilişkinin teminatı olduğunun sadece yazılı belge ile kanıtlanabileceğini belirtmek isteriz. Zira 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 169/a maddesinde takip dayanağı belgede icra takibine dayanak olarak senede açıkça atıf yapılması gerektiği kaleme alınmıştır. Açıkça atıf ancak senedin vade ile tanzim tarihi ile miktarının dayanak belgede gösterilmesi suretiyle olur.³⁰

Bu kayıtların aksinin savunulması senedin talili yani senedin düzenlenme sebebinin değiştirilmesi anlamına gelir ki, böyle bir durumda ispat yükü yer değiştirir.³¹ Senedi talil eden, savını kanıtlamak yükümlülüğü altına girer. Örneğin, senede dayalı olarak başlatılan icra takibine karşı borçlu, karşılığında tarafına emtia teslimi yapılacağı düşüncesiyle avans niteliğinde senet verildiği ancak taahhüt edildiği şekilde mal teslim yapılmadığı iddiası ile söz konusu icra takibinden dolayı borçlu olunmadığına ilişkin menfi tespit talebinde bulunulmuş olabilir. Bu hâlde, yani takip konusu senet bedelinin malen kaydıyla düzenlenmiş olduğunun senet üzerindeki kayıttan anlaşılması halinde mal

²⁷ Ibid, s. 172.

²⁸ Gülşah Yılmaz, “Yargıtay Kararları Işığında Bononun Ta’lili” (2020) (4) *Ankara Barosu Dergisi* 1, 12.

²⁹ Ahmet Türk, “Kambiyo Senedi Borçlusuna Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler” (2005) 7 (Özel Sayı) *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 307-382.

³⁰ Yargıtay HGK, 12-233/257, 14.03.2001, YargıtayHGK, 12-496/534, 20.06.2001.

³¹ Bkz. Yargıtay HGK, 19-781/768, 17.12.2003 (Kazancı Hukuk Otomasyon İçtihat Bilgi Bankası, Yargıtay Kararları, TTK. m. 688, E. 2003/19-781). Karara göre, bu anlamda talil, senet metninde açıklanan düzenleme (ihdas) nedenine aykırı beyanda bulunma anlamına gelmektedir.

teslim edilmiş olduğu karine olup, teslimin yapılmadığı yönündeki iddianın davacı senet borçlusu tarafından yazılı delillerle kanıtlanması gerekir.

Senetteki malen ya da nakden kaydını her iki tarafın talil etmesi durumunda da ispat yükü senedin bedelsiz olduğu iddiasını ortaya koyan borçludur.³² Yani önceden ispatla yükümlü olan kimsenin ispat yükümlülüğü aynı şekilde devam eder, yükümlülük diğer tarafa geçmez. Ancak alacaklı ve borçlu senedin verilmiş nedeniyle birlikte farklı sebeplerin varlığını iddia ediyorsa ispat yükümlülüğü yer değiştirmez.

Bedelsizliğe dayalı menfi tespit davasının³³ yasal dayanağı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77 ve devamındaki maddelerinde düzenlenen sebepsiz zenginleşmedir.³⁴ Zira kambiyo senetlerinde geçerli olan mücerretlik (soyutluk) ilkesi gereğince, temel alacağın mevcut olmaması veya geçersiz olması, kambiyo senedinin hükümsüzlüğü sonucunu doğurmamakta, buna karşılık temel ilişkideki sakatlık, kambiyo borçlusuna, borçlu olmadığının tespitiyle birlikte alacaklıya karşı sebepsiz zenginleşme def'ini dermeyeran etme hakkını vermektedir.³⁵ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 79'uncu maddesindeki düzenleme uyarınca zenginleşmenin geri istenmesi sırasında sebepsiz zenginleşen, elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür. Geçersiz olan hukuki işleme dayalı verilen senedin tahsiline ilişkin talebin hukuk düzenince korunarak kabul edilmesi mümkün değildir. Kambiyo senedindeki mündemiç olan hak, temel ilişkiden bağımsız olduğundan zamanında ve gereği gibi ifa edilmeme veya geçersizlik gibi durumların mevcudiyetine rağmen, temel ilişkiden doğan borç ifa edilmişse, örneğin sözleşmede belirtilen sürede mal teslim edilmemiş olmasına rağmen mal bedeli

³² Necmeddin M. Berkin, "Senetle İspat Mecburiyeti ve Kaidenin İstisnaları" (2011) 16 (3-4) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi* 799, 801; Yılmaz, "Senedin (Bononun) Ta'lil Edilmesi" (n 24) 340; Bozgeyik ve Gündoğdu (n 24) 264 ve 265.

³³ İsmail Hakkı Birgealp, "Kambiyo Senetlerine Dayanan Menfi Tespit Davası Türleri" (2021) 8 (2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 495, 496; Yıldız (n 25) 121 ve 122.

³⁴ Ali Aylı ve Mehmet Üçer, "Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılacak Dava" (2018) 23 (39) *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 413, 435; Mustafa Yasan, *Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2008) 45 ve 150; Merve Sarıkaya, "Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi" (2019) 35 (1) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 215, 222 dn. 29.

³⁵ A. Hulusi Gürbüz, *Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar* (1. Baskı, Arpac Matbaacılık 1984) 544; Türk (n 29) 324.

ödenmişse kambiyo senedinden kaynaklı borç sona ermiş olmaz. Bu durumda kararlaştırılan sürede malı teslim edeceğinin teminatı olarak kambiyo senedi düzenleyerek verenden kambiyo ilişkisi çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayalı olarak senet bedeli tahsil edilebilir.

Borçlu senedin teminat altına aldığı asıl borcunu ifa etmekte temerrüde düşerse alacaklı kendi uhdesindeki teminat işlevi gören senet üzerinde dilediği gibi tasarruf ederek alacağının tahsilini sağlayabilir. Senet, teminat senedi niteliğinde ise dahi senedin teminat altına aldığı asıl borç ifa edilmezse alacaklı teminat senedi niteliğindeki senedi doğrudan icra takibine konu edebilecektir.³⁶

Borçlu, teminat senedine bağlanmış borcunu ödemekte temerrüde düşerse alacaklı senet bedelinin tahsili amacıyla doğrudan dava da açabilir. Borçlu, senedin teminat kapsamında verildiğini ancak alacaklı olduğunu iddia edenin, taraflar arasındaki hukuki ilişkide kararlaştırılmış edimsel yükümlülüğü yerine getirmediğini ispat ederse açılan dava reddedilmelidir.

II. TEMİNAT SENETLERİNİN TEMSİLCİ TARAFINDAN DÜZENLENMESİ

Hukuk sistemimizde kanuni ve iradi olmak üzere ikiye ayrılan temsil, kişinin yaptığı hukuki işlemin bir başkasının hukuki alanını etkileyecek şekilde sonuç doğurmasıdır.³⁷ Kanunda sayılı veli, vasi, kayyım gibi kişiler başkaları adına onların hukuki alanlarında etki ve sonuç doğuracak işlemler yapabilirler. İradi temsil söz konusu olduğunda da kişi, temsil olunan sıfatıyla irade beyanında bulunmak suretiyle dilediği kişiye temsil yetkisi verebilir.

Yapılan hukuki işlemin sonuçları temsil olunan kimsenin hukuki alanı üzerinde başka bir koşul gerektirmeden etki ve sonuç doğuruyorsa doğrudan temsil söz

³⁶ Aslıhan Büyükişler, “Teminat Senetleri” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022) 69.

³⁷ Bahadır Demir, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi” (2016) 6 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 249, 250 ve 257; Banu Çiçek, “Türk Borçlar Hukukunda İradi Temsil Yetkisinin Sona Ermesi” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı 2010) 3 ve 4.

konusudur.³⁸ Dolaylı temsilde ise, temsilci tarafından yapılan hukuki işlem kapsamındaki haklar ve borçlar ilk önce temsilci üzerinde hukuki etki doğurur. Temsilci sonrasında bu hak ve borçları temsil olunanın hukuki alanına aktarmaktadır.³⁹

A. Kambiyo Senetlerinin Düzenlenmesinde Yetkisiz Temsil

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 504/3 maddesindeki düzenleme uyarınca, kambiyo taahhüdünde bulunacak temsilcinin ancak özel olarak verilmiş yetkiye istinaden hareket edebileceği anlaşılmaktadır.

Doktrindeki bir görüş,⁴⁰ kambiyo senetlerinde senede imza atanın imzasının 'temsilen, vekaleten' şeklinde ibarelerle atılmış olduğu açıkça senet metninden anlaşılıyorsa bu halde doğrudan temsil ile senet düzenlendiğini, ancak temsil yetkisinin varlığına rağmen temsilci sıfatı belirtilmeden imzalanan çeklerin sorumluluğunun doğrudan temsil olunan üzerinde doğduğunun kabulü gerektiğini, temsilcinin temsilci sıfatını belirtmeksizin bonoyu imzalaması halinde ise bonodan temsil olunan değil, bonoyu imzalayan temsilcinin sorumlu olduğunu ileri sürmektedir. Yazara göre, tedavül sözleşmesi aşamasında borçlunun kimliği lehtar bakımından önemlidir. Ancak bono hamilinin güveninin korunması esas olacağından dolayı ve TBK m. 40/2 hükmündeki şartların da somut olayda bulunmamasına bağlı olarak, temsil olgusuna rağmen sıfatını belirtmeyen temsilcinin bonodan bizzat sorumlu olması gerekir. Kanaatimizce yazarın bono ve çek şeklinde bir ayrıma giderek temsilci sıfatı belirtilmeyerek imzalana çeklerde, sorumluluğu sadece ve doğrudan temsil olunana yüklemesi isabetlidir. Zira çek bir ödeme aracı niteliğinde olduğundan borçlunun kimliğinin lehtar için bir önemi bulunmamaktadır. Çünkü sonuçta muhatap bankadır. Oysaki bono doğrudan bir kişisel borç ikrarı niteliğinde olduğundan borçlu sıfatıyla kimin imzalamış olduğu önemlidir.

³⁸ Nazlı Ayça Toyman, "Türk Borçlar Hukukunda Dolaylı Temsil"(Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022) 14 ve 15; Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, "Temsil Yetkisinin Açıklanması" (2021) 70 (2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 361, 372 ve 384.

³⁹ Murat İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2009) 44; Çiçek (n 36) 12; Cevdet Yavuz, *Türk, İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil* (1. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Matbaası 1983) 23.

⁴⁰ Muhammed Sulu, "Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil ve Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Sorunları" (2022) 26 (3) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 147, 148.

Ancak temsil olunan tüzel kişiye zaten tüzel kişiler hukuki işlemlerini pratikte temsilcileri aracılığıyla gerçekleştirmektedirler. Temsilcinin senedi ciro ederken temsil yetkisini ayrıca belirtmemiş olması her durumda şirket tüzel kişiliği açısından senedin bağlayıcılığını ortadan kaldırmamalıdır. Temsil yetkisi, esasen hiçbir zaman verilmemişse yani temsilci açıkça kötü niyetliyse sadece temsilcinin şahsi sorumluluğundan bahsedilebilecektir. Aksi düşünce temsil kurumunu, şirket tüzel kişilikleri açısından işlevsiz hale getirir ve şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan üçüncü kişiler açısından da hukuki güven ilkesi zedelenmiş olur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 678. maddesi sadece kambiyo senetlerinde temsil konusuna özgü bir düzenlemedir. Temsilcinin hiçbir zaman kendisine verilmiş bir temsil yetkisi olmadan⁴¹ ya da temsil yetkisi sona ermiş bir belgeye dayanarak işlem yapması durumunda yetkisiz temsil hükümleri gündeme gelecektir.⁴² Yetkisiz temsil farklı şekillerde kendini göstermektedir. Bazen temsilci olarak görünen kişi işin başından itibaren esasen hiçbir yetkiye sahip değildir. Sadece üçüncü kişileri kandırma saikiyle hareket etmektedir. Burada kişi bakımından yetkisizlik gündeme gelecektir. Bazense temsilci kendisine tanınan hukuki işlemin sınırlarını miktar, konu, yer veya zaman açısından aşarsa yetkisiz temsil söz konusu olmaktadır.⁴³ Temsil olunanın belirli bir konuda işlem yapma konusunda yetkilendirmiş olduğu temsilci, yetki sınırının dışında olan bir konuda temsil olunan adına kambiyo senedi düzenlerse konu bakımından yetkisizlik söz konusu olur. Temsil olunana temsilci tarafından ancak belirli bir meblağa kadar olan tutar üzerinden senet düzenleme yetkisi verilmiş olmasına rağmen temsil olunan bu meblağın üzerindeki bir tutardan senet düzenlemişse durumda miktar itibarıyla yetkisizlik gündeme gelecektir. Yer bakımından verilen yetkinin sınırlarına çıkılarak

⁴¹ Ş Akyol, (2009) *Türk Medeni Hukukunda Temsil* (Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım) 155.

⁴² Mihriban Ünal, *Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil* (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020) 127, Tekinay, Selahattin vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Filiz Kitabevi 1988) 264; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Yetkin Yayınları 2022) 522; Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Vedat Kitapçılık 2022) 252; M Aydoğdu ve S Nart, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2024) 161.

⁴³ Gözde Çağlayan Aygün, "Doğrudan Temsilde Temsilcinin Yetki Sınırını Aşması" (2024) 28 (1) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 269, 278.

hukuki işlem yapılması durumunda ya da verilen temsil yetkisi zaman olarak sona erdikten sonra kambiyo senedi düzenlenmişse yine yetkisiz temsilden bahsedilecektir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 678'inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre, eğer bir kişi temsil yetkisi olmadan ya da temsil yetkisinin sınırlarını aşarak kambiyo taahhüdü altına girmişse, senetten kaynaklı borcun tazmininde yetkisiz temsilcinin şahsi sorumluluğuna gidilecektir.⁴⁴ Zira imzaların istiklali ilkesi gereğince her imza sahibi kendi imzasının hukuki sonuçlarından sorumludur. Dolayısıyla yetkisiz temsilcinin de imzasından bizzat sorumlu tutulması gerekir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 678'inci maddesinde yer alan bu düzenlemenin, senedi ne sıfatla imzalarsa imzalasın senede yetkisiz olarak imza atan lehtar, ciranta, avalist konumundaki kişiler için de geçerli olduğunu söylemek gerekir.⁴⁵ Yetkisiz temsilcinin adına hareket etmiş olduğu temsil olunan açıkça veya zımnen borcu kabul etmediği takdirde temsil olunanın herhangi bir sorumluluğu doğmayacaktır. Burada mutlak nitelikte bir def'inin bulunduğunu söylemek gerekir.⁴⁶ Yani, yetkisiz şekilde temsil olunan, yapılan işlemin farkındaysa, buna rağmen hiçbir müdahalede bulunmadan işlem karşısında sessiz kalıyorsa, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2'nci maddesinde düzenleme bulan hakkın kötüye kullanılması ilkesi gereğince def'i yoluyla senet borcundan dolayı ortaya çıkan sorumluluğunu bertaraf edemez. Kambiyo hukukunda yetkisiz temsilin söz konusu olduğu hallerde her ne kadar yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları özel olarak düzenlenmiş olsa da kambiyo hukukuna özgü haller haricinde somut olaya 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 40'inci maddesi ve devamı hükümleri uygulanacaktır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 40/1 hükmü uyarınca temsilcinin, temsil olunan adına işlem yaptığı sırada yetkisi yoksa veya temsilci kendisine verilen yetkinin

⁴⁴ Nihat Şenol Uzun, "Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekte Bankanın Hukuki Sorumluluğu" (2020) 5 (2) *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi* 317, 326.

⁴⁵ Emrah Delice, "Temsilci Aracılığıyla Aval Verilmesi" (2022) 10 (1) *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives* 25, 35-36 ve 39-40; Ali Haydar Yıldırım, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyesinin Düzenleyen veya Lehtar Sıfatına Sahip Olduğu Bononun Hukuki Durumu" (2012) 10 (17) *Yönetim ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi* 92, 93.

⁴⁶ Ayşe Barçın Akyılmaz, "Hukukî Görünüşe İtimat Teorisinin Def'i Sistemine Etkisi" (2024) 9 (2) *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 255, 275; *Dama* (n 18) 98-102; Yıldırım (n 41) 98.

sınırlarını aşmışsa askıda hükümsüzlük durumu ortaya çıkar.⁴⁷ Hukuki işlemin geçerli şekilde hüküm ve sonuç doğurabilmesi için temsil olunan kişinin hukuki işleme sonradan açık ya da örtülü olarak icazet vermesi gerekmektedir.⁴⁸ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 40/2 maddesinde yer alan düzenlemeye göre, hukuki işlem sırasında temsilci sıfatıyla hareket edilmiş olduğu hususu açıkça belirtilmezse ancak işlemin karşı tarafı açısından işlemin kiminle yapıldığı fark etmiyorsa ya da somut durumda temsil ilişkisi açıkça anlaşılıyorsa temsil olunan, doğrudan doğruya hukuki işlemle bağlı olacaktır.⁴⁹ Temsil olunanın vermiş olduğu icazetin karşı tarafa ulaşmasıyla beraber irade açıklaması hüküm ve sonuçlarını doğurur. İcazet verildiğine ilişkin irade açıklaması açık bir şekilde yapılabileceği gibi işlem sonucuna uygun örtülü davranışlarla da icazetin verilmesi mümkündür. Örneğin, temsil olunan hiçbir şey söyleyerek doğrudan senet bedelini tahsil ederse temsilcinin yetkisini aşarak yapmış olduğu kambiyo hukukuna özgü işleme icazet vermiş olarak kabul edilecektir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47 maddesine göre, yapılan hukuki işlem için askıda geçersizlik söz konusu ise ve temsil olunan buna rağmen yapılmış işleme sonradan icazet vermemişse, yetkisiz temsilci karşı tarafın uğradığı zarardan şahsi olarak sorumludur.⁵⁰ Ancak eğer yetkisiz temsilciyle hukuki işlem yapan üçüncü kişi yetkisizlik durumunu biliyorsa ya da olağan koşullarda bilmesi gerekiyorsa üçüncü kişinin iyi niyetinden bahsedilemeyeceğinden üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden zararını talep etmesi mümkün değildir. Bu noktada, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18/2 maddesindeki düzenlemeye bakmak gerekmektedir. Zira bu düzenleme uyarınca

⁴⁷ Mehtap Ayrancı, "Yetkisiz Temsilcinin CulpaInContrahendo Sorumluluğu" (2021) (48) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 473, 501; Mustafa Tiftik ve Elif Şen, "Yetkisiz Temsilde CulpaInContrahendo Sorumluluğu" (2016) 22 (3) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2643, 2649.

⁴⁸ Kadir Onat, "Yetkisiz Temsilde Tarafların Hukuki Sorumlulukları" (2024) 5 (2) Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi 84, 93-94; Tiftik ve Şen (n 47) 2652-2654.

⁴⁹ Sulu (n 40) 149 ve 153; Töre Günsay, "Adi Ortaklık Sözleşmesinde Ortakların Üçüncü Kişilerle İlişkisi ve Temsil" (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2018) 38 ve 139; Kılıçoğlu Yılmaz (n 38) 385; Demir (n 37) 257.

⁵⁰ Egemen Işık, *Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 43, 126; Ayrancı (n 47) 494.

tacirlerin basiretli davranma yükümlülüğü⁵¹ bulunmaktadır. Tacir, kendisiyle hukuki işlem yapan karşı tarafın gerçekten de bu hukuki işlem yapmakta yetkisinin bulunup bulunmadığını araştırmak zorundadır. Tacir, basiretli davranma yükümlülüğüne aykırılık teşkil edecek hal ve davranışlarda bulunursa, yetkisiz temsilcinin tazminat sorumluluğu ortadan kalkmasa da müterafik kusur gündeme gelebilecektir. Örneğin iştiğal konusu inşaat malzemeleri satmak olan bir anonim şirketin satış departmanında çalışan ancak şirket tüzel kişiliğini temsil yetkisi bulunmayan gerçek kişi, bir takım inşaat malzemelerinin satımına dair bir limitet şirketle sözleşme imzalamıştır. Sözleşmede sadece hukuki işlemin karşı tarafı olan şirketin kaşesi ve temsilcisinin imzası bulunmaktadır. Limitet şirket tüzel kişiliği yetkili temsilcisi, basiretli bir tacir gibi hareket etmemiş ticaret sicil kayıtlarını incelemek suretiyle anonim şirket adına hareket eden kişinin gerçekten şirketi temsil yetkisini haiz olup olmadığını araştırmamıştır. Bu durumda anonim şirket tüzel kişiliği, söz konusu inşaat malzemelerini teslim etmeyeceğini beyan ederse limitet şirketin ortaya çıkan zararının tazmini noktasında limitet şirket tüzel kişiliği temsilcilerinin de müterafik kusuru gündeme gelecektir.

Şirket adına verilen temsil yetkisi, ticaret sicilinde hiçbir sınırlama olmadan tescil edilmesine rağmen şirket tüzel kişiliği, temsilci ile olan ilişkisinde yetki sınırlaması konusunda belli konularda talimat ve direktif vermiş olabilir. Buna rağmen temsilci, hal ve hareketlerinde kendisine verilen yetkinin sınırlarının dışına çıkarak şirket adına kambiyo senedi keşide etmişse, yine de şirketin senetten dolayı borçlu olduğu kabul edilecektir. Bununla birlikte temsilci şirketle olan iç ilişkisinde şirket tüzel kişiliğine karşı sorumlu kabul edilecektir. Ancak temsil yetkisi sınırlanarak bu sınırlama ticaret sicilinde tescil ve ilân edilirse artık şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan üçüncü kişilerin iyi niyetinden bahsetmek mümkün olmayacaktır. O halde, temsilcinin bu sınırların dışına çıkarak hareket etmesi hâlinde ortaya çıkan zarardan şirketin sorumlu olması beklenmemelidir. Bu durumda, lehtar ya da ciranta ortaya çıkan zararlarının tazmini

⁵¹ Mahmut Kızır, “Yargıtay Kararları Işığında Basiretli İşadamı Gibi Hareket Etme Yükümlülüğünün Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanmasına Etkisi” (2011) 19 (2) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 245, 247 ve 248.

açısından yetkisiz temsilciye başvurabilir.⁵² Kanaatimizce işte burada müterafik kusurdan bahsedilmelidir. Zira ticaret sicilinde ilan ve tescil edilen bir hususta üçüncü kişinin iyi niyetli kabul edilmesi mümkün değildir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 678'inci maddesinde, kambiyo senetlerine yönelik hukuki işlemlerde yetkisiz temsil durumu özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca, temsil yetkisi hiçbir şekilde olmadan ya da var olan temsil yetkisinin sınırları aşılarak kambiyo taahhüdünde bulunulması durumunda, senedin geçersiz olduğundan bahsedilemeyecektir. Bu hâlde, yetkisiz temsilcinin ortaya çıkan şahsen zarardan sorumlu olduğu kabul edilir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 678'inci maddesinde yetkisini aşan temsilcinin hukuki durumu düzenlenmiştir. Bu konuda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, yetkisini aşan temsilci senetteki tüm borçlardan sorumlu olacaktır.⁵³ Örneğin miktar itibariyle belli bir tutara kadar hukuki işlem yapmaya yetkili olan temsilci, bu tutarın üzerinde yüksek bedelli senet düzenlerse tazminat noktasında senet bedelinin tamamından sorumludur. Müteselsil sorumluluk görüşünü savunan yazarlar⁵⁴ ise, yetki sınırının aşılması hâlinde temsilciye verilen yetkideki miktar itibariyle koyulan sınıra kadar temsilci ile temsil olunanın birlikte müteselsilen sorumlu oldukları, sınırı aşan kısımdan ise sadece temsilcinin sorumlu olduğunu öne sürmektedirler. Orantılı sorumluluk görüşünü savunanlar yazarlara⁵⁵ göre ise, yetki sınırını aşılması hâlinde temsil olunanın temsilciye vermiş olduğu miktar itibariyle yetki sınırına kadarki tutardan sorumlu olduğu temsilcinin ise sadece miktar itibariyle verilen yetkinin dışında kalan tutardan sorumlu olduğu kabul edilmelidir.

⁵² İbrahim Arslan, "Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def'ileri" (2008) 16 (1) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11, 22; Sulu (n 40) 145, 153.

⁵³ Şafak Narbay ve Şengül Al Kılıç "Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi'nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kararı Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sifatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler" (2020) 78 (1) İstanbul Hukuk Mecmuası 193, dn. 40-41, 43-44ve 58.

⁵⁴ Arslanlı (n 12) 69-70; Sulu (n 40) 154.

⁵⁵ Ayfer KutluSungurbey, *Yetkisiz Temsil Özellikle Culpa In Contrahendo ve Olumsuz Zarar* (1. Baskı, Yasa Yayınları 1988) 197; Serdar Acar, "Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları" (2006) 1 (2) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 27, 33.

Bize göre, temsil yetkisinin sınırının aşılmış olması hâlinde ortaya çıkan zararın tazmininde hakkaniyet ölçütü esas alınmalıdır. Temsilcinin şirket tüzel kişiliğine tabi olarak hareket etmiş olduğunu düşünecek olursak, temsilci kendisine verilen yetkinin kasıtlı olarak dışına çıktığında dahi tazminat sorumluluğunun olduğu gibi temsilciye yükletilmesi şirket tüzel kişiliğinin temsilci üzerindeki yönlendirme ve denetleme erkinin işlevselliğine zarar verecektir. Bu durumda taraflar arasında sorumluluk paylaşımına gidilmesi en makul çözümdür. Şirket tüzel kişiliğinin yetki sınırlamasına kadar ki kısımdan, temsilcinin de ancak yetki sınırlaması dışında kalan kısımdan sorumlu olduğunun kabulüyle şirket tüzel kişiliğinin mutlak ve sınırsız sorumluluğu engellenmiş olur. Böylece ticari işlem güvenliğindeki risk şirket tüzel kişiliği ve temsilcisi arasında dengeli şekilde dağıtılarak hukuki işlemin diğer tarafı olan iyi niyetli üçüncü kişinin de hakları adil şekilde korunmuş olacaktır.

Menfi tespit davasında davacı, senedin işlevinin keşideci ve lehtar arasındaki asıl borcun garanti altına alınmasına yönelik olduğu, asıl borcun ortadan kalkmış olması ya da esasen hiç doğmamış olması sebebiyle senedin geçersiz olduğu savunmasına dayanabileceği gibi, bunun yanı sıra senedi keşide edenin esasen geçerli bir temsil yetkisinin bulunmadığını ya da bu kişinin kendisine verilen temsil yetkisinin sınırlarını aşarak senet keşide ettiğini ileri sürer.

B. Teminat Senedi Düzenleyen Yetkisiz Temsilcinin Hukuki Sorumluluğunun Sonuçları

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 116'ncı maddesi uyarınca borçlu, borcun ifasını veya hakların kullanılmasını yardımcılarına devretmiş olsa bile, yardımcıların borcun ifası sırasında üçüncü kişilere karşı vermiş oldukları zararlardan dolayı sorumludur. Borçlunun gözetimi ve denetimi altında borçlunun menfaatine hareket eden herkes yardımcı kişi olarak kabul edilir.⁵⁶

Teminat senedini imzalayan şirket müdürü, şirket tüzel kişiliğinin çalışanı konumunda olduğundan yetki belgesinin süresi dolmuş olmasına rağmen şirket adına

⁵⁶ Yağmur Öykü Yönet, "Türk Hukukunda Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk" (Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi 2019) 5-8 ve 50.

senet keşide etmiş olsa bile doğan zararlardan şirket tüzel kişiliği, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 116'ncı maddesi kapsamında yani genel hükümlere göre sorumludur. Burada borçlunun doğrudan kendine ait borcun ifasında yardımcı kullandığını söylemek gerekir. Yani, hukuki işlemin karşı tarafı borçlu ile sözleşme ilişkisi içindeyse 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 116'ncı maddesi kapsamında sorumluluğa gidilmesi mümkündür.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 66'ncı maddesine göre ise, zarar bir başkasının fiiliyle meydana gelmiş ve bu kişi bir başkası tarafından çalıştırılıyorsa, çalıştıran, zarar vereni seçmede, ona gerekli talimatları vermede ve gözetimde kusuru bulunmasa bile meydana gelen zarardan sorumludur. Burada kusursuz bir sorumluluktan bahsedilmekte olduğunu belirtmek isteriz. Örneğin, şirketin ticari temsilcisi şirket tüzel kişiliğinin bilgisi dışında ancak şirket tüzel kişiliği adına şirket ile hiçbir ticari ilişkisi bulunmayan üçüncü bir kişiye teminat amacıyla bono keşide ederek verirse üçüncü kişinin ortaya çıkan zararından şirket tüzel kişiliği 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 66'ncı maddesine göre sorumludur. Ancak mesela şirket müdürü yetki belgesinde miktar itibariyle sınırlama olmasına rağmen şirket tüzel kişiliğinin alacaklısına miktar sınırlamasını aşan tutarda senet keşide ederek vermişse müdür, şirket tüzel kişiliğine ait borcun ifası için senet keşide ettiğinden yardımcı kişi konumundadır. Hukuki işlemin diğer tarafı da şirket tüzel kişiliği ile önceden hukuki ilişki içerisinde bulunduğu için ortaya çıkan zarardan şirket tüzel kişiliği 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 116'ncı maddesi uyarınca sorumludur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 670'inci maddesindeki düzenleme, kambyo senedi temsil ilişkisi kapsamında düzenlenmişse, bu durumun açıkça senet metni üzerinden anlaşılması gerektiğini vurgular. Yani kambyo senedinin üzerindeki imza, ancak imzayı atan kişi adına yapılmışsa geçerli olur. Eğer yetkisiz temsil söz konusuysa, temsil olunanın sorumluluğundan bahsetmek mümkün değildir. Ancak bu durumda, yetkisiz temsilci senet üzerine imza atmışsa, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 670'inci maddesindeki düzenleme gereği, şahsen sorumludur. Bu hâlde yetkisiz temsilcinin 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47'nci maddesi uyarınca iyi

niyetli üçüncü kişilere karşı tazminat sorumluluğunun doğduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Baştan itibaren verilmiş bir temsil yetkisi hiçbir zaman söz konusu değilse geçerli bir şekilde doğarak, hüküm ve sonuçlarını sürdüren temsil yetkisinin varlığından hiçbir aşamada bahsedilemeyecektir. Temsilde yetki aşımı varsa, mevcut ve geçerli şekilde verilmiş temsil yetkisinin kapsamının dışına çıkılması söz konusudur.⁵⁷

C. Teminat Senetlerinde Bedelsizlik İddiası Karşısında Yetkisiz Temsilcinin Hukuki Sorumluluğunun Dayanağı

Esasen, teminat senetleri soyut borç ikrarı niteliğindedir. Ancak borçlu, senedin düzenlenmesine dayanarak teşkil eden temel bir ilişkinin varlığını ileri sürerek, bu temel ilişkinin çeşitli sebeplerle hiç doğmadığını veya sona erdiğini ispat edebilir. İşte bu ispat bedelsizlik savunması adı altında yapılmaktadır. Bir kişinin temsil yetkisi bulunmaksızın veya kendisine verilen yetki sınırlarını aşarak kambiyo senedi düzenlenmesi hâlinde, temsil olunan, yetkisiz temsil nedeniyle senetten kaynaklı hiçbir borçtan sorumlu olmayacaktır. Yani şirket açısından, kambiyo senedinden doğan herhangi bir borç doğmamıştır. Bununla birlikte, yetkisiz temsilcinin de düzenlemiş olduğu senetten ötürü bizzat borçlu sıfatını kazanacağını söylenemez. Fakat yetkisiz temsilci, hukuki işlemin karşı tarafını aldatmak suretiyle temsil yetkisi varmış gibi bir izlenim yaratırsa, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47'nci maddesi uyarınca tazminat sorumlusu olur. Bu noktada, yetkisiz temsilcinin sorumluluğu somut olaya göre haksız fiil veya vekâletsiz iş görme çerçevesinde değerlendirilebilir. Dolayısıyla yetkisiz temsilci, kambiyo mevzuatı açısından kambiyo borcundan sorumlu tutulamaz.

Uygulamada pek çok senet, asli bir borcun ortaya çıkması için değil, temel ilişkinin ifasını güvence altına almak amacıyla teminat olarak verilir. Bu tür senetler yetkisiz temsilci tarafından düzenlenmiş ise, yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49'uncu maddesinde düzenlenen haksız fiil ya da 526'ncı maddesinde düzenleme bulan vekâletsiz iş görme hükümlerinden hangisine dayanacağını tespiti noktasında teminat senedinin hukuki niteliği tam olarak

⁵⁷ Çağlayan Aygün (n 43) 277-278 ve 283.

belirlenerek seçim yapılmalıdır. Senet şeklen geçerliyse, teminat amacıyla verilmiş olması senedin geçerliliğini etkilemez. Ancak borçlu, aradaki temel ilişkiye dayanarak bedelsizlik savunması ileri sürebilir. Bu hâlde, temel ilişkiden kaynaklı borç geçerli bir borç değilse ya da borç geçerli bir şekilde doğmasına rağmen sona ermişse, borçlu bu durumları ispat ederek sorumluluktan kurtulur. Senet gerçekten borçlunun iradesine dayanmaksızın düzenlenmişse, yani senedi borçlu adına düzenlediğini söyleyen temsilci yetkisizse, bu hâlde senedi düzenleyenin şahsi sorumluluğundan bahsedilecektir. Borçlu, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işleme 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 46'ncı ve 47'nci maddelerinde düzenleme bulunduğu şekilde sonradan icazet vermezse, borçlunun sorumluluğundan bahsedilemez. Ancak bu durumda, yetkisiz temsilcinin hukuki işlemin karşı tarafına yani lehtar ya da muhataba karşı sorumluluğu gündeme gelecektir. İşte bu sorumluluğunun özündeki hukuki ihtilaf, yetkisiz temsilcinin davranışının hukuki niteliğine bağlı olarak ya vekâletsiz iş görme ya da haksız fiil hükümlerine göre çözümlenecektir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 526'ncı ve devamı maddelerine göre vekâletsiz iş görme, bir kişinin başkasının menfaatine, onun bilgisi ve rızası dışında iş yapması olarak tanımlanır.⁵⁸ Temsilci, yetkisiz olmasına rağmen temsil olunanın menfaatine bir hukuki işlem yapmışsa ve yetkisiz temsilci bu işlemi yaparken tümüyle iyi niyetliyse, yani temsil olunanın menfaatini gözeterek hukuki işlemi yapıyorsa ve objektif koşullarda da söz konusu hukuki işlem temsil olunanın yararına hüküm ve sonuç doğurabilecek bir işlem olarak kabul ediliyorsa, vekâletsiz iş görme hükümleri uygulama bulacaktır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49'uncu maddesinde düzenlenen haksız fiil hükümleri, hukuka aykırı bir eylemin kusura dayalı olarak gerçekleştirilmesi ve neticede bir başkasının zarar görmesi hâlinde uygulanır.⁵⁹ Yetkisiz temsilci, yapmış olduğu işlemi temsil olunanın menfaatine aykırı olarak kötü niyetli veya ağır kusurlu

⁵⁸ Pınar Uzun Şenol, "Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu" (2024) (3)FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi 293, 294; Hüseyin Can Aksoy, "Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı Mıdır?" (2017) 75 (1) Ankara Barosu Dergisi 91, 96.

⁵⁹ Muzaffer Şeker ve Mehmet Salih Karabayır, "Haksız Fiil Nedeniyle Meydana Gelen Maddi Zarar ve Çeşitleri" (2021) 2 (1) *Working Paper Series* 37, 38; Mahmut Dindar, "Haksız Fiilden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk" (Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022) 4 ve 5.

olarak gerçekleştirmişse ve aynı zamanda hukuki işlemin karşı tarafı olan lehtar veya muhatabı gerçekte temsil yetkisi varmış izlemine yaratarak zarara uğramalarına yol açmışsa, bu hâlde yetkisiz temsilcinin sorumluluğu haksız fiil hükümlerine dayanacaktır.

SONUÇ

Teminat senetlerinin uygulamadaki yeri Yargıtay içtihatlarıyla şekillenmektedir. Ancak içtihatlar, çoğunlukla soyutluk ilkesini irdelemeden sadece senedin düzenlenmesine esas teminat saikini senet üzerindeki şekilsel unsurlarla yorumlayarak ortaya çıkarma amacına hizmet etmektedir. Bunun ötesinde mevcut yasal düzenlemede senedin teminat amacıyla düzenlenmiş olduğunun ispatı noktasında borçlu ağır bir külfet altına girmektedir. Bu durum, senedin tedavül kabiliyetini olumsuz etkileyebilmektedir. Teminat senetlerinin ticari hayat içerisindeki yerini daha işlevsel hale getirmek için senet metninde, senedin teminat saikiyle düzenlenmiş olduğuna yönelik açık bir ibare bulunma zorunluluğunun geçerlilik koşulu haline getirilmesi uygun bir çözüm olacaktır.

Kambiyo senedinin düzenlenmesiyle birlikte, senedin üzerinde yazılı olan bedel için bağımsız bir alacak hakkı doğar. Kambiyo senetlerinde soyutluk (mücerretlik) ilkesi, senedin varlığının ve geçerliliğinin, senede dayanak teşkil eden asıl borç ilişkisiyle olan bağlantısının kesilmesini öngören bir ilkedir. Teminat senedi niteliği gereği bağımsız borç ikrarını içerdiğinden, senedin illete bağlı olması gerekmez ve kural olarak ispat yükü, senedin bedelsiz olduğunu ileri süren tarafa aittir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 46'ncı maddesi göz önüne alındığında, teminat senedinin yetkisiz temsilci tarafından düzenlenmesi durumunda şirket tüzel kişiliği açısından herhangi bir sorumluluğun doğmayacağı kabul edilmektedir. Yetkisiz temsilci tarafından düzenlenen teminat senedine şirket tüzel kişiliğinin açık veya örtülü icazet vermesi durumunda, dürüstlük kuralı gereği şirket tüzel kişiliğinin senet üzerindeki borçtan sorumlu olduğunun kabulü gerekir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47'nci maddesine göre, temsilci kendisine verilen yetkinin dışında hareket etmiş ve temsil olunan, işleme sonradan icazet vermemişse, yetkisiz temsilci karşı tarafın uğradığı zarardan şahsi olarak sorumludur. Ancak eğer yetkisiz temsilciyle hukuki işlem yapan

üçüncü kişi yetkisizlik durumunu biliyorsa ya da olağan koşullarda bilmesi gerekiyorsa üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden zararını talep etmesi mümkün değildir.

Bir kişinin hiçbir şekilde temsil yetkisi bulunmaksızın kambiyo senedi düzenlenmesi hâlinde, temsil olunan, senetten kaynaklı hiçbir borçtan sorumlu olmayacaktır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 688/1 maddesindeki düzenleme gereği senedi düzenleyen kişinin imzası yalnızca kendisini bağlayacaktır. Ancak bu halde yetkisiz temsilci, hukuki işlemin karşı tarafını aldatmak suretiyle temsil yetkisi varmış gibi bir izlenim yaratırsa, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47'nci maddesi uyarınca teminat senedi üzerindeki miktardan şahsen sorumlu olur. Ancak bu sorumluluk, senetten doğan bir kambiyo sorumluluğu değildir. Bu, genel hükümlere dayanan bir tazminat sorumluluğudur.

Temsil yetkisindeki sınırlama, ticaret sicilinde ilan edilmiş ve tescil edilmişse şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan iyi niyetli üçüncü kişilerin bahsi geçen temsil yetkisindeki sınırlamayı bildikleri kabul edilir. Zira temsil yetkisindeki sınırlamalar tescil ve ilan edilmiş olmakla olağan koşullarda şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan ve iyi niyetli olduklarını öne süren üçüncü kişiler bu sınırları bilmek zorundadır. Temsilci, şirketle olan iç ilişkisinde kendisine verilen direktiflere uygun davranmak zorundadır. İç ilişkinin hukuki dayanağı iş sözleşmesi, vekalet ya da hizmet sözleşmesinden doğar. Şirket önceden verdiği talimatlarla temsilcilere hangi tür işlemlerin nasıl ve hangi sırada yapılacağını bildirmelidir. Şirket temsilcisi önceden bildirilen bu hususlara riayet etmelidir. Aksi takdirde şirket tüzel kişiliğine karşı sorumlu kabul edilecektir. Temsil yetkisindeki bu sınırlama ticaret sicilinde ilân edilmesine rağmen temsilci sınırların dışına çıkarak hareket ederse üçüncü kişi de bu şekilde sınırların dışına çıktığını biliyorsa ya da olağan koşullarda bilebilecek durumdaysa şirket tüzel kişiliğinin değil temsilcinin sorumluluğu söz konusudur.

Temsil yetkisinin sınırının aşılmış olması hâlinde temsilci ve temsil olunan arasında sorumluluk paylaşımına gidilmelidir. Temsil olunan şirket tüzel kişiliği, teminat senedi üzerindeki yetki sınırlamasına kadar ki miktardan, temsilcinin de ancak yetki sınırlaması dışında kalan miktardan sorumlu olduğunun kabulü hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır. Ancak imzaların istiklali ilkesi göz önüne alındığında temsilcinin yetki

sınırlarını aşması halinde şirket tüzel kişiliğinin sorumluluğunun doğup doğmadığı şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmasına göre değerlendirilmelidir.

Temsil yetkisi sınırlandırılmış olmasına rağmen bu durum ticaret sicilinde ilan ve tescil edilmemişse ancak buna rağmen şirket tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapan üçüncü kişi, iyi niyetliyse şirket tüzel kişiliğinin sorumluluğu devam eder. Çünkü 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 371. ve 373. maddelerindeki düzenleme gereği temsil yetkisindeki sınırlamalar ancak ilan ve tescil edilmişlerse üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. Şirket tüzel kişiliğinin direktiflerine aykırı davranan temsilci ise iç ilişkide şirkete karşı sorumlu olur.

Yetkisiz temsilci, teminat senedi düzenlerken karşı tarafta temsil yetkisi varmış gibi bir izlenim yarattırsa, tazminatla sorumlu olur. Bu durumda yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna gidilirken somut olayda duruma göre 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 47.maddesinde düzenleme bulan haksız fiil veya aynı kanunun 526.maddesinde düzenleme bulan vekâletsiz iş görme hükümleri uygulama bulacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar S, "Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları" (2006) 1 (2) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 27-42.
- Aksoy H C, "Vekaletsiz İş Görende İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı mıdır?" (2017) 75 (1) Ankara Barosu Dergisi 91-121.
- Akyılmaz A B, "Hukukî Görünüşe İtimat Teorisinin Def'i Sistemine Etkisi (2024) 9 (2) Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 255-291.
- Arslan İ, "Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def'ileri" (2008) 16 (1) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11-28.
- Arslanlı H, *Ticari Senetler Defteri* (3. Baskı, Fakülteler Matbaası 1960).
- Atay E, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020).

- Aydın A, “Kambiyo Senetleri Teminat Amacıyla Düzenlenemez mi? -Yargıtay’ın (Özellikle 12. Hukuk Dairesi’nin) İçtihadının Eleştirisi-” (2024) 37 (173) TBB Dergisi 261-297.
- Aydoğdu M ve Nart S, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2024).
- Aylı A ve Üçer M, “Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılacak Dava” (2018) 23 (39) Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 413-451.
- Ayrancı M, “Yetkisiz Temsilcinin Culpa In Contrahendo Sorumluluğu” (2021) 48 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 473-508.
- Bahtiyar M, *Kıymetli Evrak Hukuku* (18. Baskı, Beta Yayıncılık 2020).
- Baysal B ve Sanlı K C, *Serozan Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2022).
- Berkin N M, “Senetle İspat Mecburiyeti ve Kaidenin İstisnaları (2011) 16 (3-4) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 799-821.
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (4. Baskı, Dora Yayınevi 2014).
- Birgealp İ H, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Menfi Tespit Davası Türleri” (2021) 8 (2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 495-520.
- Bozgeyik H ve Gündoğdu S B, “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Bonoda Düzenleme Sebebinin Değiştirilmesine Yönelik Beyanların İspat Yüküne Etkisi” (2021) 7 (2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 257-269.
- Büyükişler A, “Teminat Senetleri” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022).
- Çağlayan Aygün G, “Doğrudan Temsilde Temsilcinin Yetki Sınırını Aşması” (2024) 28 (1) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 269-307.
- Çiçek B, *Türk Borçlar Hukukunda İradî Temsil Yetkisinin Sona Ermesi* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı 2010).
- Dama E, “Kambiyo Senedi Borçlusunun Bir Def’i Hakkına Dayanarak Menfi Tespit Davası Açması” (2024) 9 (1) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 83-129.

- Delice E, “Kambiyo Senetlerinde Aval” (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022).
- Delice E, “Temsilci Aracılığıyla Aval Verilmesi” (2022) 10 (1) Journal of International Management Educational and Economics Perspectives 25-42.
- Demir B, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi” (2016) 6 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 249-278.
- Demirayak Ü ve Ezgi B, “Zamanaşımına Uğrayan Kambiyo Senedinin Temel Borç İlişkisine Dayalı Dava ve Takiplerdeki Rolü” (2021) 16 (199-200) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 553-573.
- Dindar M, “Haksız Fiilden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk” (Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Yetkin Yayınları, 2022).
- Güngör S Ş, “Kambiyo Senetlerinde Ehliyet ve Ehliyetsizliğin Mutlak Def'i Olarak İleri Sürülmesi” (2023) 2023 (1) Sosyal Bilimler Metinleri 1-14.
- Günsay T, “Adi Ortaklık Sözleşmesinde Ortakların Üçüncü Kişilerle İlişkisi ve Temsil” (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2018).
- Gürbüz A H, *Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar* (1. Baskı, Arpaz Matbaacılık 1984).
- Işık E, *Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024).
- İnan N, *Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1969).
- İnceoğlu M, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2009).
- Karabınar S ve Öktem R, “Ciro İşleminin “Sorumluluk Doğuran Olay” Bağlamında İncelenmesi: Ciro Edilen Çeklerin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Raporlanması” (2011) 13 (1) Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 33-49.

Karıksız M C, “Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi” (2022) 26 (2) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 675-722.

Kendigelen A ve Kırca İ, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021).

Kılıçoğlu Yılmaz K, “Temsil Yetkisinin Açıklanması” (2021) 70 (2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 361-388.

Kınacıoğlu N, *Kıymetli Evrak Hukuku* (2. Baskı, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi 1984).

Kızır M, “Yargıtay Kararları Işığında Basiretli İşadamı Gibi Hareket Etme Yükümlülüğünün Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanmasına Etkisi” (2011) 19 (2) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 245-282.

Küçükbezirci A E, “Bononun Şekil Şartları” (2023) 7 (2) Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi 265-288.

Mağden Çamlı Z İ, *Türk Hukukunda Teminat Senetleri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2020).

Narbay Ş ve Al Kılıç Ş, “Yargıtay 11’inci Hukuk Dairesi’nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kararı Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sifatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler” (2020) 78 (1) İstanbul Hukuk Mecmuası 193-223.

Odman Boztosun A N, “Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı” (2007) 53 Legal Hukuk Dergisi 1487-1500.

Oğuzman K ve Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (16. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).

Onat K, “Yetkisiz Temsilde Tarafların Hukuki Sorumlulukları” (2024) 5 (2) Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi 84-104.

Özdamar M, Göktürk K, Can M Ç ve Kaşak E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, Adalet Yayınları 2024).

Özel B, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu” (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2012).

Öztañ F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (22. Baskı, Turhan Kitabevi 2018).

Öztañ F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (23. Baskı, Yetkin Yayınları 2019).

Poroy R ve Tekinalp Ü, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021).

Sarıkaya M, “Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi (2019) 35 (1) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 215-240.

Sarıkaya M, *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).

Sayhan İ, *Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2006).

Sulu M, “Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil ve Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Sorunları” (2022) 26 (3) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 145-182.

Sulu M, “Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil Ve Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Sorunları” (2022) 26 (3) HBV-HFD 145-82.

Sungurbey A K, *Yetkisiz Temsil Özellikle Culpa In Contrahendo ve Olumsuz Zarar* (1. Baskı, Yasa Yayınları 1988).

Şeker M ve Karabayır M S, “Haksız Fiil Nedeniyle Meydana Gelen Maddi Zarar ve Çeşitleri” (2021) 2 (1) Working Paper Series 37-42.

Tekinay, Selahattin vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Filiz Kitabevi, 1988).

Tiftik M ve Şen E, “Yetkisiz Temsilde Culpa In Contrahendo Sorumluluğu” (2016) 22 (3) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2643-2664.

Toyman N A, “Türk Borçlar Hukukunda Dolaylı Temsil” (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022).

Tutumlu M A, “Senedin (Bononun) Düzenleme Sebebine ve Bedelsizliğine İlişkin İddiaların İspatı” (2018) 13 (143) Terazi Hukuk Dergisi 170-178.

- Türk A, “Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler” (2005) 7 (Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 307-382.
- Uzun N Ş, “Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekte Bankanın Hukuki Sorumluluğu” (2020) 5 (2) Regesta Ticaret Hukuku Dergisi 317-344.
- Uzun Şenol P, “Vekaletsiz İş Görmeye İş Görenin Hukuki Durumu” (2014) 3 FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi 293-309.
- Ülgen H, Helvacı M, Kaya A ve Nomer Ertan N F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Vedat Kitapçılık 2016).
- Ülgen H, Helvacı M, Kendigelen A ve Kaya A, *Kıymetli Evrak Hukuku* (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2014).
- Ünal M, *Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil* (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020).
- Vergili B, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5941 Sayılı Çek Kanunu Kapsamında Karşılıksız Çek Kavramı” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2022).
- Yasan M, *Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2008).
- Yavuz C, *Türk, İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil* (1. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Matbaası 1983).
- Yıldırım A H, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyesinin Düzenleyen veya Lehtar Sıfatına Sahip Olduğu Bononun Hukuki Durumu” (2012) 10 (17) Yönetim ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi 92-106.
- Yıldız B, “Teminat Senedinin Lehdarına Tanıdığı Haklar” (Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2020).
- Yılmaz G, “Yargıtay Kararları Işığında Bononun Ta’lili” (2020) 4 Ankara Barosu Dergisi 1-36.

Yılmaz H, “Senedin (Bononun) Ta’lil Edilmesi” (2014) 9 (100) Terazi Hukuk Dergisi 335-344
(Kısaltma: Yılmaz, “Senedin (Bononun) Ta’lil Edilmesi”).

Yönet Y Ö, Türk Hukukunda Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk (Yüksek Lisans Tezi,
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019).

Yördem Y ve Ocağcı Karabey C, “Yargısal İçtihatlar Işığında Bononun Ticari Uygulamaları”
(2021) 5 (1) Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi 35-60.

Kararlar

Yargıtay HGK, T.20.09.2023, E.2023/825, K.2021/824.

Yargıtay HGK, T. 14.03.2001, K. 2001/12-233.

Yargıtay HGK, T. 20.06.2001, K. 2001/112-496.

Yargıtay HGK, T. 17.12.2003, E. 2003/19-781, K. 2003/768.

Yargıtay HGK, T. 28.03.2018, E. 2027/1140, K. 2018/563.

Yargıtay HGK, T. 15.09.2020, E. 2017/269, K. 2020/591.

Yargıtay HGK, T.14.06.2023, E.2021/607, K, 2023/626.

Yargıtay 11. HD, T. 06.06.2016, E. 2016/941, K. 2016/6242.

Yargıtay 11.HD, T. 20.04.2021, E. 2020/5580, K. 2021/3681.

Yargıtay 19.HD, T. 16.05.2018, E. 2017/508, K. 20218/2765.

Yargıtay 19. HD, T. 27.11.2019, E. 2017/5430, K. 2019/5334.